

4.11.2011

Dnro 1462/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Tapio Rätty

AVOHUOLLON TUKITOIMENPITEENÄ SIOITETUN LAPSEN TAPAAMISRAJOITUKSET

1 KANTELU

Kantelija arvosteli sosiaali- ja terveystoimen lastensuojelun menettelyä sijoitetun lapsen yhteydenpitoa koskevassa asiassa. Hän arvosteli lastensuojelun menettelyä erityisesti siitä, että häneltä ja hänen puolisoiltaan on kielletty sijoitetun lapsen tapaaminen ja yhteydenpito lapseen. - - -

- - -

3 RATKAISU

- - -

3.2 Lapsen oikeus yhteydenpitoon

- - - Lapsenhuoltolain 4 §:n mukaan lapsen huoltajalla on oikeus lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisen tarkoituksessa päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Lapsen huoltaja käyttää lapsen puhevaltaa lasta koskevassa lastensuojeluasiassa yhdessä 12 vuotta täyttäneen lapsen kanssa.

Sijaishuollon aikana sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta (lastensuojelulain 45 §).

- - -

Lastensuojelulain 62 §:n mukaan sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin henkilöihin saadaan rajoittaa, jos yhteydenpidosta ei ole voitu lastensuojelulain tarkoittamassa asiakassuunnitelmassa tai erityisistä syistä muutoin sopia lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheistensä kanssa. Yhteydenpidon rajoittamisen edellytykset on lueteltu mainitussa säännöksessä.

3.2.1 Saatu selvitys ja arviointia

Saadun selvityksen mukaan kantelija ja hänen puolisonsa ovat tavanneet lasta ilman lapsen äidin läsnäoloa lastenkodissa. Lapsen sijoituspaikan muututtua sijaisperheeseen kantelija ja hänen puolisonsa eivät saaneet tavata lasta ilman lapsen äidin läsnäoloa.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän antaman selvityksen mukaan "[Äidin nimi poistettu] mielestä [lapsen mahdollisen isän nimi poistettu] vanhemmat voivat käydä tapaamassa ilman häntä [lapsen nimi poistettu]". Selvityksen mukaan lastensuojelulain tarkoittaman asiantuntijaryhmän antaman tulkintasuosituksen mukaan "[Lapsen mahdollisen isän nimi poistettu] ei ole asianosainen [sijoitetun lapsen nimi poistettu] asiassa, koska isyyttä ei ole vahvistettu. Näin ollen asiantuntijaryhmä suosittelee, että jatkossa [lapsen mahdollisen isän nimi poistettu] ja hänen vanhempansa tapaavat [sijoitetun lapsen nimi poistettu] yhdessä [lapsen äidin nimi poistettu] kanssa."

Arvioin asiaa seuraavasti.

Lapsen yhteydenpitoa voidaan rajoittaa vain silloin, kun lapsi on sijaishuollossa. Saadun selvityksen mukaan lapsi on sijoitettu avohuollon toimenpiteenä kodin ulkopuolelle sijaisperheeseen. Avohuollon sijoitus voi tapahtua vain lapsen huoltajan suostumuksella. Avohuollon aikana oikeus päättää lapsen asioista (mm lapsen yhteydenpidosta) ei siirry sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle siten kuin lastensuojelulain 45 §:ssä säädetään. Oikeus päättää siitä, miten lapsen yhteydenpito ja tapaamiset järjestetään ja toteutetaan, on lapsen huoltajalla. Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimelle ja sen alaisella viranhaltijalla ei siis ole oikeutta rajoittaa tapaamisoikeuden toteuttamista tai sen määrää. Eri asia on, että käytännön syyt voivat johtaa siihen, että tapaamisjärjestelyistä ja tapaamisten laajuudesta joudutaan tosiasiallisesti avohuollon sijoituksen aikana sopimaan (lasta koskevassa asiakassuunnitelmassa tai muutoin) lapsen huoltajan ja sijaisperheen sekä sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja sen alaisten viranhaltijoiden kesken.

Kantelija on kantelukirjoituksessaan todennut, että sijaisperheellä sinänsä ei ole ollut mitään sitä vastaan, että kantelija ja hänen puolisonsa vierailevat ja tapaavat lasta sijaisperheessä ilman lapsen äitiä. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän antamasta selvityksestä ilmenee lisäksi, että lapsen äiti on suostunut siihen, että kantelija ja hänen puolisonsa voivat tavata hänen lastaan ilman lapsen äidin läsnäoloa.

Näkemykseni mukaan kunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin ja sen alaiset viranhaltijat ovat siis tosiasiallisesti rajoittaneet lapsen oikeutta pitää yhteyttä hänelle läheisiin henkilöihin ilman, että siihen olisi laissa annettu erikseen valtuutusta. Totean vielä, että asiantuntijaryhmän suosituksella tai näkemyksellä ei ole tässä sellaista merkitystä, joka merkitsisi velvollisuutta tai oikeutta rajoittaa lapsen tapaamisoikeutta toisin kuin lapsen huoltaja on nimenomaisesti esittänyt. Myöskään sillä seikalla, että kantelijan lapsi, sijoitetun lapsen mahdollinen isä, ei ole asiassa asianosainen sen johdosta, että isyyttä asiassa ei ole vahvistettu, ei ole mielestäni asian ratkaisemisen kannalta merkitystä.

Oleellista asiassa mielestäni on se, että lapsella on lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain mukaan oikeus myönteisiin ihmissuhteisiin ja lapsen huoltajalla on oikeus päättää avohuollon sijoituksen aikana siitä, ketä lapsi tapaa ja myös siitä, miten ja missä laajuudessa näitä tapaamisia kulloinkin toteutetaan ja järjestetään.

Asiassa ei ole myöskään esitetty sellaisia syitä, minkä johdosta voitaisiin päätellä, että kantelijan ja hänen puolisonsa tapaamiset olisivat vahingollisia lapselle.

Näkemykseni mukaan asiassa on siten toimittu lainvastaisesti. Tästä syystä kiinnitän kunnan sosiaalija terveystoimen huomiota edellä esittämiini näkökohtiin lapsen oikeudesta myönteisiin ihmissuhteisiin.

teisiin ja huoltajan oikeudesta päättää avohuollon sijoituksen aikana lapsensa asioista.

- - -